Plan för utrymning på grund av markbeläggning

Länsstyrelsen Stockholm

Titel:	[Klicka här och skriv]
Författare:	[Klicka här och skriv]
ISBN:	[Klicka här och skriv]
Rapportnummer:	[Klicka här och skriv]
Diarienummer:	[Klicka här och skriv]
Utgivningsår:	[Klicka här och skriv]
Omslagsbild:	[Klicka här och skriv]

Sammanfattning

Ingångsvärden

- Utsläpp av radioaktiva ämnen har skett
- Resultat från strålningsmätningar visar att det finns områden som är olämpliga att bo kvar i (dvs. markbeläggningen är för hög)

Övergripande process

Utrymningsprocessen delas in i följande steg:

1. Förberedelser
2. Beslut om utrymning
3. Genomföra utrymning
4. Ta emot
5. Återflytta

Kommunikation till allmänheten sker i samtliga steg och ska anpassas till målgruppen.

Sammanfattning arbetsgång

- Länsstyrelsens räddningsledare fattar beslut om utrymning pga. markbeläggning utifrån framtaget beslutsunderlag.
- Länsstyrelsen utser en utrymningsledare, mottagningsledare och veterinär
- Länsstyrelsen aktiverar samverkan inom SSR
- Utrymmande kommun upprättar utrymningsplats (en eller flera)
- I samverkan med Region Stockholm utses uppsamlingsplatser.
- Utrymmande kommun ansvarar för utrymning av kommunala verksamheter, samt utrymning av behovsgrupper (se kap 7.1)
- Region Stockholm utrymmer de vårdenheter som ligger inom deras ansvarsområde.
- Mottagningsledaren skickar en förfrågan till övriga kommuner i länet om kapacitet för mottagning (där även behovsgrupperna i kap 7.1 beaktas). Mottagande kommuner utses i samverkan.
- Mottagande kommuner upprättar mottagningsplats med tillhörande inkvarteringsplatser.
- Länsstyrens utrymningsledare upprättar återflyttningsplan. Återflyttning påbörjats först när strålningsmätningar visat att området är säkert att flytta tillbaka till.

UTKAST

Versionshistorik

Versionsnummer	Datum	Diarienummer	Ändrade avsnitt
1.0		15030-2025	Ursprunglig version

UTKAST

Innehåll

1. INLEDNING 7

1.1 Bakgrund 7

1.2 Syfte 8

1.3 Mål med utrymningen 8

1.4 Beroenden till annan planering 9

1.5 Beaktade händelser 9

1.5.1 Avgränsning 9

1.6 Planens framtagande 9

1.7 Målgrupp 10

2. ANSVAR OCH ROLLER 10

2.1 Länsstyrelsen i Stockholm län 10

2.2 Strålsäkerhetsmyndigheten 11

2.3 Kommuner 11

2.4 Region Stockholm 11

2.5 Polismyndigheten 12

2.6 Försvarsmakten 12

2.7 Trafikverket 12

2.8 Jordbruksverket 12

2.9 Kustbevakningen 12

2.10 Sjöfartsverket 12

3. ORGANISATION 13

3.1 Samverkan 13

4. PROCESSÖVERSIKT 14

5. KOMMUNIKATION 14

5.1 Kommunikation utifrån processteg 15

6. BESLUT OM UTRYMNING 16

6.1 Förberedelser 16

6.2 Handlingsalternativ 18

6.3 Beslut och dokumentation 18

UTKAST

7. GENOMFÖRA UTRYMNING 19

7.1 Spontanutrymning 19

7.2 Utrymning av olika behovsgrupper 19

7.3 Uppsamlingsplatser 20

7.4 Utrymningsplatser 21

7.5 Transporter 21

7.6 Ordning och säkerhet 22

7.7 Registrering 22

7.8 Kvarboende 23

7.9 Personsanering 23

7.10 Djur 23

7.11 Verksamheter som inte kan avbrytas 23

8. TA EMOT 24

8.1 Mottagningsplatser och inkvartering 25

9. ÅTERFLYTTA 26

BILAGA 1 – ROLLKORT 27

Rollkort Utrymningsledare 27

Rollkort Mottagningsledare 28

Rollkort Veterinär 29

BAKSIDA 30

UTKAST

1. Inledning

Denna utrymningsplan är en del av Länsstyrelsen i Stockholms län (i fortsättningen ”Länsstyrelsen”) program för räddningstjänst vid kärntekniska olyckor[1]. Tillsammans med andra operativa planer svarar utrymningsplanen mot de krav som ställs i lag (2003:778) om skydd mot olyckor och förordning (2003:789) om skydd mot olyckor.

Utrymningsplanen beskriver utrymningsprocessen vid markbeläggning samt mottagande av utrymda. Utrymningsplanen tydliggör medverkande organisationers roller och ansvar.

1.1 Bakgrund

Utrymning kan ske i förebyggande syfte *innan* ett befarat utsläpp från ett kärnkraftverk. Åtgärden vidtas framför allt i den inre beredskapszonen, ut till 5 km ifrån kärnkraftverk. Även den yttre beredskapszonen, ut till 25 km ifrån kärnkraftverk, kan utrymmas vid ett utsläpp. Utrymning av beredskapszonen ska ske skyndsamt. Målsättningen är att den inre beredskapszonen ska utrymmas på 4 timmar, och den yttre på 12 timmar.

Utrymning kan även behöva ske *efter* ett utsläpp från ett kärnkraftverk. I detta fall handlar det om utrymning på grund av markbeläggning. Markbeläggning i detta sammanhang syftar på radioaktiva ämnen som finns på marken som ger stråldos till människor som vistas där. Om stråldosen förväntas bli för hög[2] i ett område kan det bli aktuellt att utrymma människor som bor i området. En förutsättning för att kunna påvisa områden med för hög markbeläggning är att strålningsmätningar har genomförts och resultaten analyserats.

Enligt förordning (2003:789) om skydd mot olyckor ska Länsstyrelsen förbereda för utrymning av allmänheten baserat på strålningsmätningar inom planeringszonen, dvs. ca 25- 100 km från kärnkraftverk. Det finns alltså inte krav på skyndsam utrymning i planeringszonen så som det finns i beredskapszonerna närmare kärnkraftverken.

Delar av Stockholms län ingår sedan 2022 i planeringszonen kring Forsmark kärnkraftverk i Uppsala län. Följande kommuner ingår: Norrtälje, Sigtuna, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och

[1] Länsstyrelsen Stockholm. *Program för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning*. 2022, rapportnr. 2022:16

[2] Om den effektiva årsdosen efter att utsläppet har upphört förväntas bli 20 mSv eller mer

Österåkers kommun.

1.2 Syfte

Utrymningsplanen syftar till att beskriva förutsättningar och förberedande planering inför utrymning av planeringszonen, samt mottagande av utrymda från det egna eller andra län. Planen ska övergripande besvara frågan om hur utrymning och mottagande ska gå till.

Skyddsåtgärden utrymning på grund av markbeläggning syftar till att minska risken för negativa hälsoeffekter hos allmänheten till följd av en olycka på Forsmark kärnkraftverk.

1.3 Mål med utrymningen

Länsstyrelsens mål är att utrymningen ska kunna genomföras på ett effektivt och säkert sätt i samverkan med relevanta aktörer i länet. Länsstyrelsen ska verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som vidtas. Återflyttning ska ske så snabbt som möjligt.

Vidare ska följande aspekter beaktas vid utrymningen:

- Så långt som det är rimligt och möjligt säkerställa att de negativa effekterna på allmänhetens hälsa till följd av olyckan och utrymningen minimeras
    - ingen får diskrimineras
    - tillfredställande förhållanden på utrymnings- och mottagningsplatser och inkvarteringsplatser
- Minska negativ psykologisk påverkan på de utrymda och på allmänheten i övrigt
    - undvika splittring av familjer
    - att barn och andra särskilt utsatta personer skyddas
- Planeringen och genomförandet har gjorts på ett sätt som medför att återgång till det normala kan ske så snabbt som möjligt
    - att utrymningen inte fortgår längre än nödvändigt
- Begränsa de ekonomiska förlusterna som utrymningen kan medföra för näringslivet och för de personer som utryms
    - att kvarlämnad egendom skyddas i största möjliga utsträckning

UTKAST

1.4 Beroenden till annan planering

Strålningsmätningar ligger till grund för beslut om utrymning på grund av markbeläggning. Länsstyrelsens strategi för strålningsmätningar beskrivs i en egen plan[3].

Kommunikation till allmänheten och andra myndigheter är en väsentlig del vid beslut och genomförande av skyddsåtgärder. Denna plan beskriver kommunikation på en övergripande nivå. Mer information finns i Plan för kommunikation vid en kärnteknisk olycka[4].

För att kunna flytta tillbaka till områden med markbeläggning behövs saneringsåtgärder för att få ner stråldoserna. Plan för sanering beskriver Länsstyrelsens strategi och målsättning med sanering[5].

1.5 Beaktade händelser

Den dimensionerande händelsen för utrymningsplanen är ett utsläpp från Forsmark kärnkraftverk i Uppsala län. Utsläpp av radioaktiva ämnen som motiverar utrymning på grund av markbeläggning kan dock förekomma i andra händelser, exempelvis:

- **Kärnvapendetonation**: Vid kärnvapenangrepp mot Sverige eller ett grannland i händelse av krig kan höga nivåer av markbeläggning bli en effekt. Observera att det är kommunal räddningstjänst, inte statlig räddningstjänst, som råder vid attack av kärnvapen.

1.5.1 Avgränsning

Föreliggande version av planen är inte anpassad till att gälla under höjd beredskap. Planen beaktar heller inte antagonistiska handlingar som leder till utsläpp från en kärnteknisk anläggning.

1.6 Planens framtagande

Arbetet med utrymningsplanen inleddes med att ett antal samverkansmötens hölls mellan kommuner i planeringszonen, Region Stockholm, Polismyndigheten och Trafikverket.

---

[3] Länsstyrelsen Stockholm. *Plan för strålningsmätning*. 2025, rapportnr. 2025:32
[4] Plan för kommunikation är inte färdigställd
[5] Länsstyrelsen Stockholm. *Plan för sanering efter kärnteknisk olycka*. 2024, rapportnr. 2024:6

Vid framtagande av planen har Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) vägledning Storskalig utrymning[6] använts som stöd. Begrepp som används i planen är hämtade från denna vägledning.

Det inte går att på förhand veta hur omfattade markbeläggningen blir efter ett utsläpp från kärnkraftverk. Länsstyrelsens mål har därför varit att ta fram en dynamisk plan[7] som utgår från att utrymningsområdet inte är känt på förhand. Planen ska beskriva hur utrymningen ska kunna genomföras principiellt och ska kunna användas både när utrymningsområdet är begränsat (dvs. omfatta stadsdel eller mindre samhälle) och mer omfattade (hela kommuner, en eller flera).

1.7 Målgrupp

Planen riktar sig till Länsstyrelsens krisorganisation samt relevanta delar av linjeorganisationen.

Planen riktar sig även till samverkande aktörer i länet som berörs av utrymning och/eller mottagande. Planen kan användas som en utgångspunkt för aktörens egen planering.

2. Ansvar och roller

Ansvar och roller för relevanta aktörer beskrivs i Länsstyrelsens program för kärnteknisk olycka[8]. Nedan beskrivs aktörers roller och ansvar specifikt vid utrymning.

2.1 Länsstyrelsen i Stockholm län

Länsstyrelsen har ansvar för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning[9]. Vid en händelse med utsläpp, eller risk för utsläpp, från en kärnteknisk anläggning utses en räddningsledare. Räddningsledaren har mandat att besluta om skyddsåtgärder för allmänheten, däribland utrymning pga. markbeläggning.

Länsstyrelsen ansvar för att information samordnas och förmedlas till utrymda samt bistår med stöd för planering av mottagning och

[6] Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. *Storskalig utrymning Del 1 – Grunder i planering*. 2022
[7] En dynamisk plan utgår från att utrymningen sker på grund av en utlösande faktor på en okänd plats inom ett geografiskt område
[8] Länsstyrelsen Stockholm. *Program för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning*. 2022, rapportnr. 2022:16
[9] Lag om skydd mot olyckor (2003:778), förordning om skydd mot olyckor (2003:789)

inkvartering. Länsstyrelsens ansvar kvarstår fram till dess att en återflyttning har genomförts.

För att Länsstyrelsen arbete ska nå rätt effekt är det av stor vikt att beslut om skyddsåtgärder samordnas med Länsstyrelsen i Uppsala län, samt övriga länsstyrelser inom planeringszonen kring Forsmark kärnkraftverk. Detta beskrivs i planeringszonslänens överenskommelse[10].

2.2 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten är expertmyndighet inom strålskydd. De utgör ett viktigt stöd till Länsstyrelsen i framtagning av beslutsunderlag till räddningsledaren. Mer specifikt handlar det om att omvandla data från strålningsmätningar till förväntade årsdoser, vilket utgör grunden för beslut om vilka områden som behöver utrymmas.

2.3 Kommuner

Kommunerna har en central roll vid hantering av samhällsstörningar, bland annat genom bestämmelserna i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, lag (2003:778) om skydd mot olyckor, socialtjänstlagen (2025:400) och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Vid en kärnkraftsolycka behöver kommunerna säkerställa driften av den verksamhet som kommunerna bedriver och som anses vara samhällsviktig. Kommunerna har dessutom ett geografiskt områdesansvar på lokal nivå, som innebär att de ska verka för att åtgärder som vidtas av olika aktörer inför och under händelsen samordnas och ge information till allmänheten.

De kommuner som berörs av ett utrymningsbeslut behöver särskilt beakta de behovsgrupper som presenteras i kapitel 7.2. Övriga kommuner länet bistår med mottagning och inkvartering av utrymda.

Observera att en kommun både kan vara utrymmande och mottagande om utrymningsområdet är litet.

2.4 Region Stockholm

Vid utrymningen ska Region Stockholm upprätthålla katastrofmedicinsk beredskap samt vid behov omorganisera och förstärka sjukvården. Regionen Stockholm ansvarar för planering av eventuell flytt av patienter

[10] Länsstyrelserna Uppsala. *Överenskommelse för samverkan över länsgränserna vid en radiologisk olycka vid kärnteknisk anläggning*. 2022, dnr 452-16338-2022.

från sjukhus eller andra vårdinrättningar som Region Stockholm ansvarar för.

Region Stockholm ansvarar för kollektivtrafiken i länet. Vid utrymning planerar och genomförs eventuella anpassningar av kollektivtrafiken.

2.5 Polismyndigheten

Polisen har en central roll vid genomförandet av utrymning och bistår Länsstyrelsen vid utrymningsförfarandet. Polisens huvuduppgift är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Mer specifikt kan det exempelvis handla om att vid behov spärra av vägar och ge trafikdirigering.

2.6 Försvarsmakten

Försvarsmakten kan vid begäran ge stöd till insatser som definierats som räddningstjänst inom lag (2003:778) om skydd mot olyckor, så länge det inte allvarligt hindrar den ordinarie verksamheten. Alla former av begäran av stöd från Försvarsmakten bör specificera vilken effekt som eftersträvas, snarare än att lista önskade resurser.

2.7 Trafikverket

Trafikverket ansvarar för framkomlighet på statliga vägar. Trafikverket stödjer utrymningen med hantering av trafikflödet för utrymningsvägar, trafikdirigering och avspärrning, samt ge trafikinformation och vägvisning till dem som ska ta sig ur utrymningsområdet.

2.8 Jordbruksverket

Vid en utrymning ska Jordbruksverket i första hand stödja Länsstyrelsen i frågor som rör hantering och påverkan på djur och djurhållning.

2.9 Kustbevakningen

Kustbevakningen medverkar genom biträde och i samverkan med andra myndigheter i frågor om avspärrning, ordningsfrågor till sjöss samt utrymning av de som vistas vid kusten, öar och till sjöss.

2.10 Sjöfartsverket

Sjöfartsverket kan vid begäran från räddningsledaren enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 6 kap. 7 §, bistå med stöd och råd till

UTKAST

räddningsinsatsen. Sjöfartsverket genom JRCC[11] bistår initialt, efter anmodan av länsstyrelsen, med information och varningar till sjötrafiken och luftfarten. Vid beslut om utrymning och avlysning av vattenområden och öar kan JRCC bistå ansvarig aktör med att vidarebefordra meddelanden samt koordinera sambandet mellan myndigheter och sjö-/flygenheter.

3. Organisation

Länsstyrelsen Stockholms krisledningsorganisation beskrivs i Krisledningsplan[12]. Organisation för att hantera en kärnteknisk olycka beskrivs i Länsstyrelsens program[13].

Vid beslut om utrymning pga. markbeläggning förstärks Länsstyrelsens krisledningsstab med en utrymningsledare, en mottagningsledare och veterinär. Dessa funktioner bemannas i första hand av Länsstyrelsens personal och respektive rollkort finns i bilaga 1.

Utrymningsledaren samordnar och leder utrymningsinsatsen. Därtill ansvarar utrymningsledaren för att skapa inriktning och bidra till Länsstyrelsens lägesbild samt den samlade lägesbilden i länet. Utrymningsledaren ansvarar också för att arbetet med återflyttning startas och att en återflyttningsplan tas fram. Utrymningsledaren arbetar i nära kontakt med utrymmande kommuner och andra relevanta aktörer, så som Polismyndigheten, Trafikverket och Region Stockholm.

Mottagningsledaren bistår kommunerna i frågor som rör mottagande av utrymda som behöver stöd i form av boende eller andra insatser, och fördelning av dessa till respektive mottagningsområde. Mottagningsledaren arbetar i nära kontakt med de kommuner i länet som inte utrymmer. I samverkan med kommunerna utser mottagningsledaren vilka kommuner som ska ta emot de utrymda.

Veterinären ger rådgivning i frågor som rör lantbruksdjur och husdjur. Det kan till exempel handla om transporter och avlivning. Veterinären skapar också en lägesbild av vilka djurbesättningar som inte utrymmer.

3.1 Samverkan

Samverkan med aktörer inom länet sker via Samverkan

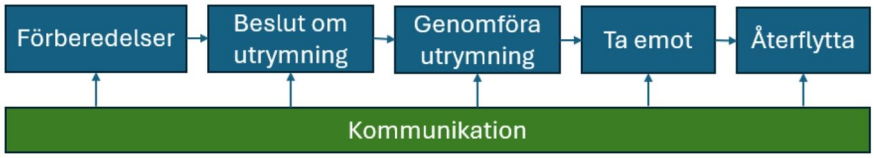
[11] Nationella Sjö- och flygräddningscentral, Joint Rescue Co-ordination Centre
[12] Länsstyrelsen Stockholm. *Krisledningsplan*. 2024, dnr. 20676-2024
[13] Länsstyrelsen Stockholm. *Program för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning*. 2022, rapportnr. 2022:16

Stockholmsregionen (SSR). Vid en kärnteknisk händelse som motiverar utrymning i länet, eller mottagande från andra län, kommer samverkansbehovet vara mycket stort. Länsstyrelsen initierar samverkan enligt gällande rutin.

Inom SSR finns rutiner för att kunna samverka, samordna och inrikta det gemensamma arbetet på ett effektivt sätt. Det kan tex vara samlokalisering, regelbundna möten på olika samverkansnivåer, framtagande av gemensam och samordnad kommunikation och budskap

4. Processöversikt

Utrymningsförfarandet består av olika delar. Nedan kapitel i planen beskriver dessa delar.

Figur 1: Processöversikt utrymningsförfarandet

Inledningsvis genomförs förberedelser inför beslut som innebär att beslutsunderlag tas fram. Därefter kan beslut om utrymning fattas. Utrymningen genomförs och allmänheten tas emot. Så snart som möjligt ska återflyttning ske. Kommunikation till allmänheten sker i samtliga steg. Figur 1 visar de olika stegen i utrymningsförfarandet.

5. Kommunikation

Information till och kommunikation med allmänheten ska ske kontinuerligt vid beslutet om skyddsåtgärder och vid samtliga steg i utrymningsprocessen, se figur 1.

Kommunikationen ska samordnas med Länsstyrelsen i Uppsala län, övriga länsstyrelser i planeringszonen samt berörda kommuner, myndigheter och organisationer.

Kommunikationen ska anpassas till olika gruppers behov och förmedlas via relevanta kanaler, exempelvis webbplatser, media (TV, radio) och sociala medier.

Beslut om utrymning är ett stort ingrepp i den enskildes liv och kan ge stor påverkan på såväl psykiskt välbefinnande som privatekonomin. Länsstyrelsen och andra berörda aktörer (särskilt utrymmande och

mottagande kommuner) kommer behöva kommunicera med allmänheten under lång tid och vara beredda på att svara på frågor.

5.1 Kommunikation utifrån processteg

Nedan ges exempel på kommunikationsbehov och frågor som kan uppstå i respektive fas av utrymningsprocessen.

Förberedelser: Innan beslut om utrymning fattas behöver kommunikationen innehålla information om

- Varför strålningsmätningar görs
- Varför inte utrymning redan har skett
- Att ett utrymningsbeslut kan komma när strålningsmätningar är genomförda

Beslut om utrymning: Kommunikation om skyddsåtgärder (dvs. utrymning pga. markbeläggning) behöver innehålla information om följande:

- Vem som har fattat beslut om skyddsåtgärden och varför
- Vad som konkret behöver göras
- Vilka människor och områden som är berörda
- Från vilken tidpunkt gäller skyddsåtgärden
- Var det finns mer information

Vid beslut om utrymning på grund av markbeläggning är det särskilt viktigt att kommunikationen tydliggör:

- Att markbeläggningen inte utgör någon akut skada (utrymningen behöver därför inte ske skyndsamt)
- Att det är olämpligt att bo kvar i området då markbeläggningen kommer ge en för hög årsstråldos
- Att syftet med utrymningen är att minska risken för långsiktiga strålskador, exempelvis cancer

Genomföra utrymning: Vid genomförandet behöver det vara tydligt att samhällets resurser kommer fokusera på behovsgrupperna och att övriga medborgare behöver genomföra utrymningen på egen hand. Kommunikationsinsatsen behöver anpassas för dem med särskilda behov och övriga, där följande information minst behöver kommuniceras:

- Information om utrymningsplatser och mottagningsplatser (samt vilket stöd platserna erbjuder och inte)
- Information om frivillig registrering
- Att man kan behöva kontakta sitt försäkringsbolag

UTKAST

- Information om kollektivtrafik
- Hur husdjur och produktionsdjur ska hanteras
- Information om tillgängligt krisstöd

Ta emot: Initialt behöver kommunikationen i denna fas fokusera på inkvarteringen av behovsgrupper och dem inte kan ordna eget alternativt boende. På sikt är det sannolikt att andra behov uppstår, exempelvis kring:

- Försäkringsfrågor, ekonomiska frågor
- Folkbokföring
- Sysselsättning, arbetslöshet
- Skolgång och tillgång till välfärd i ny kommun
- Bevakning av och besök i utrymd bostad
- Information kring sanering och prognos för återflyttning

Återflytta: Inför och under återflyttningsfasen behöver det finnas information om hur återflyttningen ska gå till, hur saneringen har gått och om det finns några kvarvarande riskområden. Allmänheten kan fortsatt behöva krisstöd samt information om ekonomiska frågor, försäkringsfrågor m.m.

6. Beslut om utrymning

Beslut om utrymning fattas av Länsstyrelsen Stockholms räddningsledare. Om statlig räddningstjänst råder i något annat län med anledning av händelsen ska räddningsledaren samverka med dessa läns räddningsledare inför beslut[14].

För utrymning av områden i planeringszonen kommer tidshorisonten vara betydligt längre och ett utrymningsbeslut kommer att grunda sig på genomförda strålmätningar.

6.1 Förberedelser

För att kunna fatta beslut om utrymning behöver räddningsledaren ha tillgång till goda beslutsunderlag. Nedan ges exempel på relevant information som behövs inför ett beslut samt faktorer som kan påverka genomförandet:

- **Risker**
  - Data från strålningsmätningar som har behandlats till att visa på

[14] Länsstyrelserna Uppsala. *Överenskommelse för samverkan över länsgränserna vid en radiologisk olycka vid kärnteknisk anläggning*. 2022, dnr 452-16338-2022.

områden där markbeläggningen kan ge en effektiv dos om 20 mSv eller mer under första året[15]
- Övriga risker som kan påverka utrymningen, exempelvis andra störningar i samhället

- **Geografi**
- Geografi över det bedömda utrymningsområdet (exempelvis om det rör sig om tätbebyggda områden eller landsbygd)
- Samhällsviktig verksamhet som behöver beaktas

- **Demografi**
- Antal vuxna och barn som berörs
- Antal personer med behov av hjälp och stöd från kommun/socialtjänst pga. funktionsnedsättningar, sjukdomsbesvär etc.
- Personer som inte har svenska som modersmål
- Djurbesättningar
- Turister
- Bedömt uppträdande från allmänheten (exempelvis förtroende för myndigheter, tillgång till egen bil, andra hjälpbehov)

- **Transporter**
- Trafikflöden och framkomlighet längs olika vägar
- Tillgänglighet till transporter, kollektivtrafik
- Möjliga insatsvägar för stödjande myndigheter

- **Tidsförhållanden**
- Bedömd tid för utrymningsförfarandet i relation till hur lång tid risken kvarstår
- Tid för att aktivera resurser
- Tid för att informera de som ska utrymma

- **Resurser**
- Tillgängliga resurser i förhållande till behov för att stödja i utrymningen
- Möjliga uppsamlingsplatser för utrymmande och deras kapacitet
- Möjliga utrymningsplatser och deras kapacitet
- Möjliga mottagningsplatser/inkvarteringsplatser och deras kapacitet
- Kommer det egna länets kapacitet att räcka eller måste hjälp begäras från annan aktör?

- **Kommunikation**

[15] Strålsäkerhetsmyndigheten. *Översyn av beredskapszoner*. 2017, rapportnr. 2017:27

- Händelseutveckling och konsekvenser i samhället
- Inventera informationsbehov
- Informera involverade aktörer

- **Väderförhållanden**
- Vädrets påverkan på kort och lång sikt

6.2 Handlingsalternativ

Utifrån den samlade lägesbilden, och i samverkan berörda myndigheter[16], fattar räddningsledaren beslut om utrymning på grund av markbeläggning. Räddningsledaren kan också besluta att inte utrymma ett område med hög markbeläggning om det finns skäl till det. Exempelvis om det pågår någon annan samhällsstörning som skulle påverka en utrymning negativt.

Vid beslut om utrymning på grund av markbeläggning har sannolikt andra skyddsåtgärder, så som inomhusvistelse och intag av jodtabletter, redan genomförts och avslutats. Anledningen är att utrymning på grund av markbeläggning sker lång tid efter utsläppet och inomhusvistelse och intag av jodtabletter genomförs innan och under pågående utsläpp.

6.3 Beslut och dokumentation

Utrymningsbeslutet ska minst innehålla:

- Orsak till beslutet och den väntade händelseutvecklingen
- Tidpunkt för beslutet
- Vilket beslut som har fattats och av vem
- Det lagrum som beslutet baseras på
- Utrymningsområdets utsträckning
- Starttidpunkt när utrymningen ska påbörjas, och om möjligt när den ska vara avslutad
- Information om uppsamlingsplatser, utrymningsplatser och mottagningsplatser (*när och var de kommer upprättas)*
- Vilka utrymningsvägar som ska användas och eventuell annan trafik- och reseinformation
- Eventuell fördelning mellan mottagningsplatserna utifrån utrymningsområden
- Vad som ska, bör och får medföras av de utrymmande

[16] Särskilt Strålsäkerhetsmyndigheten, Länsstyrelsen Uppsala, samt övriga länsstyrelser i planeringszonen runt Forsmark kärnkraftverk.

7. Genomföra utrymning

Utrymning på grund av markbeläggning behöver inte ske skyndsamt och genomförandet bör därför ha en lång tidshorisont. Det kan till exempel handla om utrymningen ska vara genomförd veckor-månader efter att beslutet om skyddsåtgärden har fattats.

Merparten av de utrymmande bedöms kunna genomföra utrymning utan särskilt stöd från myndigheter. Denna grupp av medborgarna behöver dock få tillgång till information.

Resurser och stöd från myndigheter ska rikta sig till och prioritera utsatta grupper, så som personer med vårdbehov, andra modersmål, funktionsvariationer etc. Kommunikationsinsatser behöver särskilt beakta dessa grupper och ge målgruppsanpassad information.

7.1 Spontanutrymning

Spontanutrymning innebär att allmänhet lämnar sitt hem på egen hand utan att det finns ett utrymningsbeslut. Vid en olycka på Forsmark kärnkraftverket med utsläpp förväntas så kallad spontanutrymning ske i länet initial och långt innan ett beslut om utrymning på grund av markbeläggning fattas. Tidig och tydlig information om olyckan kan minimera spontanutrymningen.

Spontanutrymningen kan ge stor påverkan på samhället. Exempelvis kan det uppstå trafikstockningar. Det kan i sin tur leda till trafikolyckor och att personal inom räddningstjänst och samhällsviktig verksamheten inte kan ta sig fram. Även kollektivtrafiken kan bli överbelastad. Följer av spontanutrymning. Relevanta aktörer behöver vara beredda på att hantera följder av spontanutrymning.

7.2 Utrymning av olika behovsgrupper

Olika grupper av allmänheten har olika behov av stöd vid en utrymning. Nedan beskrivs övergripande hur utrymning av olika behovsgrupper ska gå till:

- **Utrymmande som inte kan ta sig till samlingsplats:** Personer med sjukdomsbesvär eller funktionshinder som vistas i hemmet har särskilt behov av hjälp och ska prioriteras vid utrymning.

Kommunen ansvarar för att ge riktat stöd.

- **Utrymning av särskilda boenden:** HVB[17], LSS[18] och andra boendeformer där människor med särskilda hjälpbehov vistas ska också prioriteras vid utrymningen. Den som ansvarar för verksamheten har ytterst ansvar för att utrymningen genomförs. Verksamhetens personal bör i möjligaste mån hjälpa till med utrymningen. Verksamhetsägaren bedömer om personer med särskilt hjälpbehov ska utrymmas till utrymningsplats eller till annan lämplig plats.

- **Utrymning av vårdinrättningar:** Den aktör som är ansvarig för vårdinrättning ansvarar också för att utrymma vårdtagarna. I de flesta fall kommer det röra sig om privata aktörer men även Region Stockholm och kommunen berörs.

- **Utrymning av turister:** Stockholms län är ett populärt turistmål, särskilt sommartid. Turister har sämre lokalkännedom än fastboende och för denna grupp är det extra viktigt med kommunikation på flera språk om var utrymningsplatser och mottagningsplatser är placerade.

- **Utrymmande utan eget fordon:** Utrymmande som saknar egna fordon uppmanas att uppsöka närmast belägna uppsamlingsplats för vidare transport mot utrymningsplats eller mottagningsplats.

- **Utrymmande med eget fordon**: Utrymmande med egna fordon som behöver hjälp med ett alternativt boende uppmanas att förflytta sig till aktuell mottagningsplats för vidare stöd.

Det finns även delar av befolkningen som står långt ifrån samhället och har lågt förtroende för myndigheter, vilket kan ses som en egen behovsgrupp. För att nå denna grupp är det särskilt viktigt med anpassad kommunikation och samarbete med exempelvis lokala församlingar, föreningar etc. kan underlätta arbetet. *Se vidare avsnittet om* kommunikation.

7.3 Uppsamlingsplatser

Uppsamlingsplatser syftar till att hjälpa de utrymmande som inte kan transportera sig själva ut ur utrymningsområdet. I första hand ska

[17] Hem för vård eller boende
[18] Bonde för dem som omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

befintliga hållplatser för kollektivtrafiken användas. Skolgårdar och torg kan användas som alternativ. Länsstyrelsen, i samråd med berörd kommun och Region Stockholm, beslutar om var uppsamlingsplatserna ska lokaliseras. Länsstyrelsen meddelar via Sveriges Radio P4 vilka uppsamlingsplatser som är aktuella.

På uppsamlingsplatserna bör det, förutom transportmedel, finnas tillgång till:

- Information på olika språk, exempelvis på informationstavlor som kompletteras av transportinformatörer

7.4 Utrymningsplatser

Utrymningsplatser placeras i utkanten eller nära utrymningsområdet. Syftet med utrymningsplatsen är ge stöd till allmänheten som har utrymts. Allmänheten ska kunna få information om utrymningen och eventuell vidare transport till inkvarteringen.

På utrymningsplatsen är tanken att allmänheten ska vistas under en kort tid och platsen ska planeras så att köer undviks. Från utrymningsplatsen sker transport till mottagningsplats för uppehälle och fortsatt möjlighet till stöd. De som kan ta sig till mottagningsplatsen utan att besöka utrymningsplatsen ska uppmanas att göra det.

På uppsamlingsplatserna bör det finnas tillgång till:

- Information i form av informationstavlor och personal som kan svara på frågor
- El, uppvärm lokal
- Dricksvatten
- Toaletter

Det är önskvärt att det finns tillgång till:

- Wifi
- Möjlighet att ladda mobiltelefon
- Avsedda platser för mindre husdjur (så som hund, katt)

Berörd kommun är ansvarig för att starta upp och bemanna utrymningsplatsen.

7.5 Transporter

Vid utrymningen kommer medborgarna i första hand hänvisas till befintlig kollektivtrafik. Region Stockholm har viss möjlighet att anpassa kollektivtrafiken, exempelvis omleda busslinjer för att underlätta utrymningen. Detta görs efter begäran från räddningsledaren.

Eftersom utrymning på grund av markbeläggningen inte sker skyndsamt kommer de utrymmande sannolikt ta med sig en stor del av sitt bohag och behöver då ordna transport för det på egen hand. De utrymmande förväntas också vilja besöka sitt boende i utrymningsområdet för att kontrollera om någon skadegörelse har skett och hämta bohag.

Eftersom det inte går att veta på förväg utrymningsområdets utsträckning är det inte lämpligt att utse vilka transportvägar som ska användas. Trafikverket ansvarar för att ge trafikinformation till allmänheten. Polismyndigheten, i samverkan med Trafikverket, ansvarar för avspärrningar.

7.6 Ordning och säkerhet

Vid utrymningen ska ordning och säkerhet upprätthållas. Samordning ska ske särskilt mellan berörd kommun och Polisen. Specifikt handlar det om att:

- Förhindra plundring och skadegörelse av butiker och bostäder som står tomma. Detta kan ske genom att vägar in till utrymningsområdet spärras av och området bevakas.
- Undvika oroligheter i folkmassor (exempelvis vid uppsamlingsplatserna). Här krävs även samordning med Region Stockholm som bedriver kollektivtrafik i länet.

Observera att ordning och säkerhet behöver bibehållas även vid spontanutrymning (se tidigare avsnitt).

7.7 Registrering

Vid utrymning pga. markbeläggning finns inte samma behov av registrering som vid skyndsam utrymning och andra katastrofer. Anledningen är att faran inte är akut hotande och att utrymningen sker över längre tid. Dock finns det fördelar med att ge de utrymda möjlighet till frivillig registrering. Det kan exempelvis handla att registrera dem som har stödbehov i syfte att kunna planera insatser, samt att försäkringsbolag kan kräva registrering för att godkänna ersättningsanspråk till följd av utrymningen.

Registreringen bör ske digitalt via webbsida och app. Registreringen behöver följa de lagar och regler som handlar om personuppgifter (GDPR). Berörd kommun ansvarar för att det finns möjlighet till frivillig registrering.

Vid utrymning av nötkreatur, grisar, får och getter ska förflyttningen anmälas till Jordbruksverkets centrala djurdatabas. Detta görs av djurägaren.

7.8 Kvarboende

Det är troligt att inte alla som berörs av utrymningsbeslutet kommer följa det. Berörd kommun bör ha kännedom om vilka områden som kvarboende finns i. Observera att det inte handlar om registrering. Syftet är att:

- Kunna ge riktad information om strålningens hälsopåverkan och utrymningsförfarandet
- Barn som kvarstannar i området behöver omfattas av socialtjänstens resurser
- Kunna göra eventuella anpassningar i saneringsarbetet

7.9 Personsanering

Eftersom utrymning pga. markbeläggning kommer att genomföras så pass lång tid efter olyckan är nyttan av avsökning med avseende radioaktivitet och personsanering mycket liten. Däremot är det viktigt att de utrymda får information om att tvätta händerna, duscha och byta kläder i syfte att minska oavsiktligt intag av radioaktiva partiklar.

7.10 Djur

Djurägaren ansvarar för att utrymma sitt husdjur. I kollektivtrafiken används de principer som redan är etablerade. Länsstyrelsen kommer inte ha möjlighet att erbjuda transport av djur som inte kan färdas med bussar, tåg. För exempelvis hästar ansvarar ägaren för transport och uppstallning.

Produktionsdjur i utrymningsområden bör generellt lämnas kvar. Det är ovanligt att djurägare har egna transporter som rymmer djuren i besättningen och det bedöms som svårt att hitta lämpliga uppställningsplatser. Djur från olika besättningar ska dessutom inte blandas på grund av smittorisk.

Djurägaren behöver säkerställa att kvarlämnade djur omhändertas och har tillgång till vatten och foder. Djurägaren och eventuell annan personal kommer därför behöva vistas i det utrymda området.

7.11 Verksamheter som inte kan avbrytas

Inom Stockholms län finns olika typer av samhällsviktig verksamhet. Dessa verksamheter kan vara svåra att omlokalisera och nedstängning kan ge negativ påverkan på samhället. Det kan alltså bli aktuellt att

verksamheter behöver fortgå i det utrymda området. Notera att beslutet om utrymning endast avser utrymning av allmänheten och inte innehåller beslut om vilka verksamheter i utrymningsområdet som ska fortgå eller ej. Dock kan särskilda kommunikationsinsatser behöva genomföras för att informera verksamheterna om läget.

När beslut om utrymning fattas är det sannolikt att statlig räddningstjänst pågår. I sådant fall beaktas den så kallade exponeringssituationen som *radiologisk nödsituation*[19]. Arbetsgivaren behöver beakta de regler[20] som finns om bland annat referensnivåer för stråldos. Arbetsgivaren behöver följa upp arbetstagarnas erhållna stråldoser och erbjuda relevant skyddsutrustning.

När den statliga räddningstjänsten har avslutats och skyddsåtgärder genomförts räknas exponeringssituationen som *befintlig exponeringssituation*. Det saknas i dagsläget föreskrifter som är tillämpbara för dessa verksamheter och det finns inga uppsatta dosgränser. Dock kan jämförelse göras med gruvpersonal och flygplatspersonal som arbetar i miljö som beaktas som befintlig exponeringssituation, vilket regleras i föreskrifter[21].

8. Ta emot

Vid en kärnteknisk olycka kan det bli aktuellt utrymda från den inre och yttre beredskapszonen i Uppsala län behöver mottas och inkvarteras i Stockholms län. Länsstyrelsen ska samordna mottagandet utifrån det geografiska områdesansvaret. I ett sådant läge behöver Länsstyrelsen utse en mottagningsledare (se avsnittet organisation) som koordinerar arbetet med mottagning i kommunerna.

Länsstyrelsen kan även på längre sikt behöva stödja andra län med mottagande från deras delar av planeringszonen. Värt att notera är att det inte nödvändigtvis bedrivs statlig räddningstjänst i Stockholm län vid ett sådant scenario.

[19] En radiologisk nödsituation definieras i strålskyddslag (2018:396), 1 kap. 6 §
[20] Se strålskyddslag (2018:396) samt strålskyddsförordning (2018:506)
[21] Strålsäkerhetsmyndigheten, SSMFS 2018:10 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om radon på arbetsplatser, samt SSMFS 2018:11 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om exponering för kosmisk strålning i flyg- och rymdverksamhet

8.1 Mottagningsplatser och inkvartering

Mottagningsplatser upprättas i syfte att ge stöd till dem som inte kan ordna eget boende, samt service för utrymmande som behöver stöd för att sedan ta sig vidare. Varje kommun i länet kan fungera som ett mottagningsområde med tillhörande mottagningsplats. Precis som för utrymningsplatser är berörd kommun ansvarig för att starta upp och bemanna mottagningsplatsen.

På mottagningsplatserna bör det finnas tillgång till:

- Information i form av informationstavlor och personal som kan svara på frågor
- El, uppvärm lokal
- Dricksvatten
- Toaletter
- Möjlighet att ladda mobiltelefon samt wifi

Det är önskvärt att det finns tillgång till:

- Utrymmen för mindre husdjur (så som hund, katt) alternativt inkvarteringsplatser där husdjur är tillåtna

Möjlighet till inkvartering ska finnas på mottagningsplatsen eller i närheten av den, alternativt att via kollektivtrafiken. Varje kommun bör ha förmåga att upprätthålla listor över tillgängliga inkvarteringsplatser och dess kapacitet. Exempel på inkvarteringsplatser är:

- Campingplatser
- Fartyg
- Församlingshem
- Hotell
- Militärförläggningar
- Rum hos privatpersoner som frivilligt erbjuder sig
- Vandrarhem

UTKAST

9. Återflytta

Vid en händelse som resulterar i ett utsläpp och markbeläggning finns det risk för att det kan ta lång tid innan de utrymda kan flytta tillbaka. Det är av stor vikt att de utrymda får information om läget och delges prognoser för återflyttning.

Länsstyrelsen är ansvarig för saneringen efter en kärnteknisk olycka. Saneringsarbetets framdrift blir avgörande för när återflyttning kan ske. Inför återflyttning behöver utrymningsområdena kontrollmätas för att garantera allmänhetens hälsa.

I samband med att ett utrymningsbeslut fattas ska planering för återflyttning initieras så snart som möjligt. Utrymningsledaren är ansvarig för att en återflyttningsplan tas fram.

Utrymning kan ge stor påverkan på människors psykiska hälsa samt ekonomi. Om utrymningen pågår länge är det troligt att vissa väljer att inte återvända. Det kan i sin tur ge stor påverkan på berörd kommun som får minskade skatteintäkter.

UTKAST

Bilaga 1 – Rollkort

Rollkorten nedan ska ses som ett stöd till dem som utses till utrymningsledaren, mottagningslaren och veterinär. Rollkorten preciserar arbetsuppgifter, kontaktytor och kompetenskrav.

Rollkort Utrymningsledare

UTRYMNINGSLEDARE	
Arbetsuppgifter	• Bistå räddningsledaren inför beslut om utrymning, exempelvis om handlingsalternativ och författa utrymningsbeslutet • Ansvarar för planering, genomförande av utrymning samt återflyttning • Ansvarar för att utvärdera utrymningsinsatsen
Kontaktytor	• Räddningsledare • Mätledare • Saneringsledare • Mottagningsledare • Veterinär • Berörda kommuner samt övriga relevanta aktörer inom SSR
Kompetenskrav	• Storskalig utrymning • Krisledning och stabsmetodik

UTKAST

Rollkort Mottagningsledare

MOTTAGNINGSLEDARE	
Arbetsuppgifter	• Ansvara för koordinering av mottagandet av de utrymda som behöver stöd i form av mottagningsplats (dvs. fördela de utrymda till mottagningsplatser) • Ansvarar för att mottagande kommuners utses (sker i samverkan) • Ansvarar för att följa upp beläggningsgrad hos mottagnings- och inkvarteringsplatserna, samt om omfördelning behöver ske.
Kontaktytor	• Utrymningsledare • Utrymnings- och mottagningsledare i andra län • Mottagande kommuner
Kompetenskrav	• Storskalig utrymning • Krisledning och stabsmetodik

UTKAST

Rollkort Veterinär

VETERINÄR	
Arbetsuppgifter	• Bistår med rådgivning inom frågor som rör lantbruksdjur och husdjur, exempelvis: ○ Utrymning och mottagning av djur ○ Transporter ○ Avlivning • Skapar lägesbild till utrymningsledare över djurbesättningar i utrymningsområdet (utifrån Jordbruksverkets statistik) och hur de hanteras • Samverkar med Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Blå stjärnan vid eventuell utrymning av djurbesättning
Kontaktytor	• Utrymningsledare • Jordbruksverket • LRF och Blå stjärnan
Kompetenskrav	• Veterinärutbildning

UTKAST

Baksida

[Skriv löptext]

Länsstyrelsen Stockholm

www.lansstyrelsen.se/stockholm